

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาค้นคว้า ปัญหาการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามข้อเสนอแนะจากการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสองของ สมศ. ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดพิษณุโลกที่ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพ สมศ. มีจุดมุ่งหมาย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า และมีข้อสรุป ดังนี้

จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อศึกษาปัญหาการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามข้อเสนอแนะจากการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสองของ สมศ. ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดพิษณุโลกที่ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพ สมศ. โดยจำแนกเป็น 4 องค์ประกอบ ดังนี้

- 1) ด้านการวางแผนการพัฒนาคุณภาพ
- 2) ด้านการพัฒนาคุณภาพ
- 3) ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการพัฒนาคุณภาพเป็นระยะ
- 4) ด้านการปรับปรุงการดำเนินการตามโครงการ / กิจกรรมและการประเมินสรุปผลรวม

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 – 3 ที่ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสอง ในปีการศึกษา 2549 - 2550 จำนวน 129 สถานศึกษา

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 – 3 ที่ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสอง ในปีการศึกษา 2549-2550 และไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) จำนวน 25 สถานศึกษา โดยมีตัวแทนของสถานศึกษา จำนวน 3 คนต่อ 1 สถานศึกษา

สรุปมีผู้ให้ข้อมูลที่เป็นตัวแทนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย

- 1) ผู้บริหาร สถานศึกษาละ 1 คน รวม 29 คน
- 2) ครูผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษา สถานศึกษาละ 1 คน รวม 29 คน

3) ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาระยะ 1 คน รวม 29 คน
รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 75 คน คิดเป็นร้อยละ 86.20 จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดที่เก็บ
รวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า เรื่อง ปัญหาการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามข้อเสนอแนะจากการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสองของ สมศ. ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดพิษณุโลก คือ แบบสอบถามปัญหาการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตาม ข้อเสนอแนะจากการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสองของ สมศ. ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำแนกออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนการพัฒนาคุณภาพ ตามข้อเสนอแนะฯ ด้านการพัฒนาคุณภาพตามข้อเสนอแนะฯ ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามและ ประเมินผลการพัฒนาคุณภาพเป็นระยะ และด้านการปรับปรุงการดำเนินการตามโครงการ / กิจกรรมและการประเมินสรุปผลรวม ซึ่งหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้ วิธีการคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Index of Congruence) ซึ่งจะคัดเลือกเฉพาะ ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป จากผู้เชี่ยวชาญ 5 คน เป็นแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ และวุฒิการศึกษา

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามปัญหาการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตาม ข้อเสนอแนะจากการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสองของ สมศ. แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating sale) 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์เพื่อแปลผลคะแนนดังนี้

- 1) ได้ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 ถึง 1.50 หมายถึง ผู้ตอบมีความคิดเห็นว่าสถานศึกษามีปัญหาในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามข้อเสนอแนะของ สมศ. ในระดับน้อยที่สุด
- 2) ได้ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51 ถึง 2.50 หมายถึง ผู้ตอบมีความคิดเห็นว่าสถานศึกษามีปัญหาในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามข้อเสนอแนะของ สมศ. ในระดับน้อย
- 3) ได้ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51 ถึง 3.50 หมายถึง ผู้ตอบมีความคิดเห็นว่าสถานศึกษามีปัญหาในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามข้อเสนอแนะของ สมศ. ในระดับปานกลาง
- 4) ได้ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51 ถึง 4.50 หมายถึง ผู้ตอบมีความคิดเห็นว่าสถานศึกษามีปัญหาในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามข้อเสนอแนะของ สมศ. ในระดับมาก
- 5) ได้ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.51 ถึง 5.00 หมายถึง ผู้ตอบมีความคิดเห็นว่าสถานศึกษามีปัญหาในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามข้อเสนอแนะของ สมศ. ในระดับมากที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด คณะผู้ศึกษาค้นคว้านำมาวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป Excel ใช้สถิติพื้นฐานดังต่อไปนี้

1. ค่าร้อยละ (Percentage)

$$\text{ร้อยละ} = \frac{X_i \times 100}{N}$$

2. ค่าเฉลี่ย (Mean: \bar{X})

$$\bar{X} = \frac{\sum_{i=1}^N X_i}{N}$$

3. ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.)

$$S.D. = \sqrt{S.D.^2} = \sqrt{\frac{\sum (x - \bar{x})^2}{N}}$$

สรุปผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการศึกษาค้นคว้าสามารถสรุปได้ดังนี้

ผลการศึกษาปัญหาการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามข้อเสนอแนะจากการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสองของ สมศ. อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเลขคณิต (\bar{X}) = 3.47

1. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ พบว่าสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดพิษณุโลก ที่ได้รับการประเมินภายนอกที่สอง โดย สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) และไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพ สมศ. (รอบสอง) จำนวน 25 สถานศึกษา โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม จำนวน 75 คน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 64 เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 36 เมื่อจำแนกตามอายุพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 50.67 มีอายุ 50 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 33.33 และมีอายุระหว่าง 30-40 ปี คิดเป็น ร้อยละ 16 และเมื่อจำแนกตามวุฒิการศึกษาพบว่า

มีวุฒิการศึกษาส่วนใหญ่ระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 44.00 มีระดับปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 38.67 และมีระดับต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 17.33

2. ปัญหาการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามข้อเสนอแนะจากการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสองของ สมศ.

ผลการศึกษสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดพิษณุโลก ที่ได้รับการประเมินภายนอกรอบที่สอง โดย สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) และไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพ สมศ. (รอบสอง) มีปัญหาการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามข้อเสนอแนะจากการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสองของ สมศ. ซึ่งหมายถึงอุปสรรคหรือข้อจำกัดในการดำเนินงานในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาตามข้อเสนอแนะจากผู้ประเมินคุณภาพภายนอกรอบสองของ สมศ. อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเลขคณิต (\bar{X}) = 3.47 ดังนั้นเมื่อพิจารณาทางด้านพบว่า

1) **ด้านการวางแผนการพัฒนาคุณภาพตามข้อเสนอแนะของ สมศ.** คือ การวางแผนการพัฒนาคุณภาพตามข้อเสนอแนะฯ โดยพิจารณาจาก การวิเคราะห์ SWOT การสร้างแผนพัฒนาคุณภาพ การกำหนดกลยุทธ์ และการพัฒนาโครงการ/กิจกรรมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดพิษณุโลก ที่ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพ สมศ. (รอบสอง) ผลการศึกษาพบว่าเป็นปัญหาลำดับที่ 2 มีค่าเฉลี่ยเลขคณิต (\bar{X}) = 3.52 จากการศึกษาพบว่าปัญหาด้านการวางแผนการพัฒนาคุณภาพตามข้อเสนอแนะของ สมศ. ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร เป็นปัญหาลำดับแรก จากทั้ง 4 ด้าน โดยมีปัญหาในเรื่องของการนำผลการประเมินมาวิเคราะห์จุดเด่นที่ต้องการส่งเสริมสนับสนุนสู่ความเป็นเลิศ ปัญหาเรื่องการประชุมบุคลากรในสถานศึกษาเพื่อระดมความคิดเห็นในการค้นหาสาเหตุและแนวทางการแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติงาน ปัญหาการรวบรวมและจำแนกข้อมูลของสถานศึกษาเพิ่มเติมเพื่อกำหนดเป้าหมายของสถานศึกษาใหม่ตามข้อเสนอแนะของ สมศ. และปัญหาในเรื่องของการจัดลำดับความสำคัญของเป้าหมายเรียงตามความจำเป็นเร่งด่วนโดยมุ่งไปยังมาตรฐานที่ไม่ผ่านการประเมิน ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดพิษณุโลก ที่ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพ สมศ. (รอบสอง) คิดว่าเป็นปัญหาที่เท่ากันทั้ง 4 ปัญหา สำหรับปัญหาด้านดังกล่าว ตามความเห็นของครู พบว่าเป็นปัญหาที่มีมากในลำดับแรกพอกับปัญหาด้านการวางแผนการพัฒนาคุณภาพตามข้อเสนอแนะฯ จากทั้ง 4 ด้าน โดยมีปัญหาในเรื่องการประชุมบุคลากรในสถานศึกษาเพื่อระดมความคิดเห็นในการค้นหาสาเหตุและแนวทางการแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติงานมากที่สุด และสำหรับความคิดเห็นของกรรมการสถานศึกษา พบว่า

เป็นปัญหาในลำดับที่ 3 จากทั้ง 4 ด้าน โดยมีปัญหาเรื่องของการรวบรวมและจำแนกข้อมูลของสถานศึกษาเพิ่มเติมเพื่อกำหนดเป้าหมายของสถานศึกษาใหม่ตามข้อเสนอแนะของ สมศ.

สรุปปัญหาด้านการวางแผนการพัฒนาคุณภาพตามข้อเสนอแนะฯ ที่สถานศึกษาในจังหวัดพิษณุโลก ที่ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพ สมศ. (รอบสอง) พบว่าเป็นปัญหามากที่สุดในความคิดของทั้ง ผู้บริหาร ครู และกรรมการสถานศึกษา จากการศึกษาพบว่าปัญหาเรื่องการประชุมบุคลากรในสถานศึกษาเพื่อระดมความคิดเห็นในการค้นหาสาเหตุและแนวทางการแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติงาน เป็นปัญหาในอันดับแรกของปัญหาด้านการวางแผนการพัฒนาคุณภาพตามข้อเสนอแนะฯ ที่สุด

2) **ด้านการพัฒนาคุณภาพตามข้อเสนอแนะของ สมศ.** คือ การพัฒนาคุณภาพตามข้อเสนอแนะจากผู้ประเมินคุณภาพภายนอก รอบสองของ สมศ. โดยพิจารณาจากการดำเนินการตามโครงการ / กิจกรรม ผลการศึกษาพบว่าปัญหาด้านการพัฒนาคุณภาพ เป็นปัญหามากที่สุด ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดพิษณุโลก ที่ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพ สมศ. (รอบสอง) มีค่าเฉลี่ยเลขคณิต (\bar{X}) = 3.56 ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร เป็น ปัญหาลำดับที่ 3 จากทั้ง 4 ด้าน โดยมีปัญหาในเรื่องผู้บริหารมุ่งเน้นให้บุคลากรได้ตระหนักถึงประโยชน์แก่ผู้เรียนเป็นปัญหามากที่สุด สำหรับความคิดเห็นของครู พบว่าเป็นปัญหาในลำดับแรกพอกับปัญหาด้านการวางแผนการพัฒนาคุณภาพตามข้อเสนอแนะฯ โดยมีปัญหาในเรื่องครู และบุคลากรภายในสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องตระหนักถึงประโยชน์ในการพัฒนาผู้เรียนและพัฒนาสถานศึกษา และสำหรับความคิดเห็นของกรรมการสถานศึกษา คิดว่าเป็นปัญหาในลำดับแรกเช่นกันกับความคิดเห็นของครู โดยปัญหาที่พบว่ามีมากที่สุดคือ ปัญหาบุคลากรในสถานศึกษาทุกคนมีส่วนร่วมในกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา

สรุปได้ว่าปัญหาด้านการพัฒนาคุณภาพตามข้อเสนอแนะจากผู้ประเมินคุณภาพภายนอก รอบสองของ สมศ. ที่สถานศึกษาในจังหวัดพิษณุโลก ที่ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพ สมศ. (รอบสอง) พบว่าเป็นปัญหามากที่สุดในความคิดของทั้ง ผู้บริหาร ครู และกรรมการสถานศึกษา คือ ปัญหาในเรื่องผู้บริหารมุ่งเน้นให้บุคลากรได้ตระหนักถึงประโยชน์แก่ผู้เรียน และปัญหา ครู และบุคลากรภายในสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องตระหนักถึงประโยชน์ในการพัฒนาผู้เรียนและพัฒนาสถานศึกษา มีปัญหามากที่สุด โดยมีปัญหาเรื่องบุคลากรในสถานศึกษาทุกคนมีส่วนร่วมในกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา มีปัญหาในลำดับรองลงมา

3) **ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการพัฒนาคุณภาพเป็นระยะ** พิจารณาจาก การนิเทศ กำกับ ติดตามการดำเนินการตามโครงการ / กิจกรรม การประเมินผลย่อย

เพื่อพัฒนาการดำเนินงานตามโครงการ / กิจกรรม (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2534 หน้า 17) ผลการศึกษาพบว่าปัญหาด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการพัฒนาคุณภาพเป็นระยะ เป็นปัญหาลำดับที่ 3 ของการศึกษาในครั้ง นี้ ของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ในจังหวัดพิษณุโลก ที่ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพ สมศ. (รอบสอง) มีค่าเฉลี่ยเลขคณิต (\bar{X}) = 3.38 ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร เป็นปัญหาลำดับ 2 จากทั้ง 4 ด้าน โดยมีปัญหาในเรื่องปัญหาการกำหนดบุคลากรในการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการพัฒนาคุณภาพให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพโดยมีคำสั่งชัดเจนเป็นปัญหาที่มากที่สุด สำหรับตามความคิดเห็นของครู ปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาน้อยที่สุดใน 4 ด้าน โดยพบว่าเป็นปัญหาการเก็บรวบรวมข้อมูลตามสภาพจริง เป็นปัญหามากที่สุด และสำหรับความคิดเห็นของกรรมการสถานศึกษา ปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาน้อยที่สุดใน 4 ด้าน เช่นเดียวกับครู ซึ่งปัญหาด้านดังกล่าวจะอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีปัญหาการกำหนดขอบเขตการประเมินให้สอดคล้องกับเป้าหมายของสถานศึกษา ปัญหา นิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการพัฒนาคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นไปอย่างกัลยาณมิตร โดยมุ่งเน้นให้ความรู้อย่างเต็มกำลังความสามารถ ปัญหาการเก็บรวบรวมข้อมูลในการปฏิบัติงานตามโครงการอย่างเป็นระบบ ชัดเจนและปัญหาการสะท้อนผลการประเมินเป็นระยะเพื่อนำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงาน ทั้ง 4 ปัญหาเท่ากันตามความคิดของกรรมการสถานศึกษา

สรุปภาพรวมของปัญหาด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการพัฒนาคุณภาพเป็นระยะ ของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ในจังหวัดพิษณุโลก ที่ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพ สมศ. (รอบสอง) ตามความคิดเห็นของทั้ง ผู้บริหาร ครู และกรรมการสถานศึกษา พบว่าปัญหาการกำหนดบุคลากรในการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการพัฒนาคุณภาพให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพโดยมีคำสั่งชัดเจน มีปัญหามากที่สุด

4) ด้านการปรับปรุงการดำเนินการตามโครงการ / กิจกรรมและการประเมินสรุปผลรวม พิจารณาจาก การปรับปรุงวิธีดำเนินการตามโครงการ / กิจกรรม การประเมินสรุปผลรวม ผลการศึกษาพบว่าปัญหาด้านการปรับปรุงการดำเนินการตามโครงการ / กิจกรรมและการประเมินสรุปผลรวมของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ในจังหวัดพิษณุโลก ที่ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพ สมศ. (รอบสอง) เป็นปัญหาน้อยที่สุดของการศึกษาในครั้ง นี้ มีค่าเฉลี่ยเลขคณิต (\bar{X}) = 3.37 ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ซึ่งปัญหาที่พบเป็นปัญหาในระดับปานกลาง โดยมีปัญหาการนำผลการประเมินสรุปผลการดำเนินการตามโครงการ / กิจกรรมมาประกอบการทบทวนและปรับปรุงผลการดำเนินงาน และการประชุมบุคลากรในสถานศึกษา เพื่อแจ้งให้ทราบผลการดำเนินงานและร่วมกันวางแผนพัฒนาและปรับปรุงแก้ไข สำหรับความคิดเห็นของครู เป็นปัญหาในลำดับที่ 3 โดย

ปัญหาที่พบเป็นปัญหาในระดับปานกลาง โดยมีปัญหาการรายงานการประเมินตนเองเป็นไปตามสภาพจริงที่สถานศึกษาได้ดำเนินการ ปัญหาการนำผลการประเมินสรุปผลการดำเนินงานตามโครงการ / กิจกรรมมาประกอบการทบทวนและปรับปรุงผลการดำเนินงาน และปัญหาการประชุมบุคลากรในสถานศึกษา เพื่อแจ้งให้ทราบผลการดำเนินงานและร่วมกันวางแผนพัฒนาและปรับปรุงแก้ไข มากที่สุดทั้ง 3 ปัญหา และสำหรับความคิดเห็นของกรรมการ เป็นปัญหาลำดับที่ 3 โดยมีปัญหาการนำผลการประเมินสรุปผลการดำเนินงานตามโครงการ / กิจกรรมมาประกอบการทบทวนและปรับปรุงผลการดำเนินงาน

สรุปภาพรวมของปัญหาด้านการปรับปรุงการดำเนินการตามโครงการ / กิจกรรมและการประเมินสรุปผลรวม ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดพิษณุโลก ที่ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพ สมศ. (รอบสอง) จากความคิดของ ผู้บริหาร ครูและกรรมการสถานศึกษา พบว่ามีปัญหาน้อยที่สุดในภาพรวม โดยปัญหาที่พบมากที่สุด คือปัญหาการนำผลการประเมินสรุปผลการดำเนินงานตามโครงการ / กิจกรรมมาประกอบการทบทวนและปรับปรุงผลการดำเนินงาน

การอภิปรายผล

คณะผู้ศึกษาค้นคว้าพิจารณาจากแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพภายนอก ของ สมศ. โดยเฉพาะหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รอบที่สอง (พ.ศ. 2549 – 2553) และประกาศ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) เรื่อง คำชี้แจง วิธีการและหลักเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รอบที่สอง (การประเมินอิงสถานศึกษา) เมื่อวันที่ 5 ตุลาคม 2550 ซึ่งได้กำหนดการประเมินอิงสถานศึกษา ต้องมีการพิจารณาว่าได้นำข้อเสนอแนะไปใช้อย่างเป็นระบบครบวงจร (PDCA) หรือไม่

โดยนำกระบวนการดำเนินงานที่เป็นกลไกสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วยกระบวนการพัฒนาที่สำคัญ 3 ส่วน ที่สัมพันธ์ต่อเนื่องกัน คือ การควบคุมคุณภาพการศึกษา การตรวจสอบและทบทวนปรับปรุงคุณภาพการศึกษา และการประเมินเพื่อรับรองคุณภาพการศึกษา (วันทยา วงศ์ศิลปภิรมย์ และคณะ, 2545. หน้า 10 -18)

และกระบวนการบริหารงานหรือการจัดระบบการทำงานให้มีประสิทธิภาพเพื่อให้ผลผลิตที่ออกมา มีคุณภาพได้มาตรฐานตรงตามเป้าหมายกำหนด ตามขั้นตอนการบริหารงานคุณภาพ “วงจรเดมมิง” (Deming Cycle) ของเอ็ดวาร์ด เดมมิง (1950 อ้างถึงใน ชินินทร์ แสงแก้ว 2546 หน้า 34)

จากผลการศึกษาค้นคว้าที่กล่าวมา ผู้ศึกษาค้นคว้าได้อภิปรายผลดังนี้

1. ปัญหาด้านการพัฒนาคุณภาพตามข้อเสนอแนะของ สมศ. เป็นปัญหามากที่สุดของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดพิษณุโลก ที่ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพ สมศ. (รอบสอง) พบว่าปัญหาความตระหนักถึงประโยชน์ในการพัฒนาผู้เรียนและพัฒนาสถานศึกษาของ ผู้บริหาร ครู และบุคลากรภายในสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง รวมไปถึงปัญหาบุคลากรในสถานศึกษาทุกคนมีส่วนร่วมในกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา มาตรา 51 ในกรณีที่เกิดผลการประเมินภายนอกของสถานศึกษาได้ไม่ได้ตามมาตรฐานที่กำหนด ให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา จัดทำข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขภายในระยะเวลาที่กำหนด หากมิได้ดำเนินการดังกล่าว ให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา รายงานต่อคณะกรรมการการอุดมศึกษา เพื่อดำเนินการให้มีการปรับปรุงแก้ไข (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), 2547. หน้า 29 – 31)

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมศักดิ์ มณีวงษ์และคณะ. (2541. หน้า 10 - 11) ได้ศึกษาผลการดำเนินงานตามนโยบายการประกันโอกาส และการประกันคุณภาพและการประกันประสิทธิภาพทางการศึกษาตามมาตรฐานของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาแห่งชาติ ในส่วนของผลการดำเนินงานตามนโยบายการประกันคุณภาพทางการศึกษา เกี่ยวกับการเรียนการสอน และผลการวิจัยของ อรุณี อ่อนสวัสดิ์ (2542. บทคัดย่อ) ว่าความสำเร็จ ปัญหา และอุปสรรค ที่พบคือ ขาดการสนับสนุนอย่างจริงจังจาก ผู้บริหาร และบุคลากรยังมีความตระหนักในคุณค่าและมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการประเมินผล ในระดับต่ำ ไม่สามารถดำเนินการประเมินให้เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารงานปกติ ไม่มีการใช้ผลการประเมินเพื่อการพัฒนาและยังไม่เห็นความยั่งยืนในการประเมินผลภายใน และ สุคนธ์ สากลวารี (2544) ศึกษาการดำเนินการในการกำหนดมาตรฐานของโรงเรียน ส่วนมากใช้วิธีการประชุมครูก่อนลงมือปฏิบัติงาน การจัดทำธรรมนูญโรงเรียนพบว่าโรงเรียนมีข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับประวัติของโรงเรียน และการให้ความร่วมมือของผู้ปกครองมากที่สุด ส่วนในด้านการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนมีการวางแผนด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมมากที่สุด ส่วนปัญหาการดำเนินการในการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน คือ บุคลากรขาดการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ ในด้านการจัดทำธรรมนูญโรงเรียนยังขาดข้อมูลสภาพเศรษฐกิจและสังคมในท้องถิ่น เพื่อการพัฒนาการเรียนรู้อัน และปัญหาการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา คือ การวางแผน การบริหารการศึกษาด้านวิชาการ และในด้านการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษา

2. ปัญหาด้านการวางแผนการพัฒนาคุณภาพตามข้อเสนอแนะของ สมศ. เป็นปัญหาลำดับต่อมา ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดพิษณุโลก ที่ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพ สมศ. (รอบสอง) เป็นเรื่องการประชุมบุคลากรในสถานศึกษาเพื่อระดมความคิดในการค้นหาสาเหตุและแนวทางการแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติงาน และปัญหาการรวบรวมและจำแนกข้อมูลของสถานศึกษาเพิ่มเติมเพื่อกำหนดเป้าหมายของสถานศึกษาใหม่ตามข้อเสนอแนะของ สมศ.

ในการค้นหาสาเหตุและแนวทางการแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติงานบุคลากรในสถานศึกษาจะต้องเข้าใจการวิเคราะห์ สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกองค์กร (SWOT) ซึ่งการวิเคราะห์ SWOT อาจเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า เป็นการทำให้ Situation Analysis เป็นการวิเคราะห์สภาพองค์กร หรือหน่วยงานในปัจจุบัน เพื่อค้นหาจุดแข็ง จุดเด่น จุดด้อย หรือสิ่งที่อาจเป็นปัญหาสำคัญในการดำเนินงานสู่สภาพที่ต้องการในอนาคต การวิเคราะห์สภาพการณ์ (Situation Analysis) วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน เพื่อให้รู้ตนเอง (รู้เรา) รู้จักสภาพแวดล้อม (รู้เขา) ชัดเจน และวิเคราะห์โอกาส - อุปสรรค เพื่อประโยชน์ในการกำหนดวิสัยทัศน์ หรือเลือกกลยุทธ์ระดับองค์กรที่เหมาะสมต่อไป

3. ปัญหาด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการพัฒนาคุณภาพเป็นระยะ เป็นปัญหาลำดับที่ 3 ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดพิษณุโลก ที่ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพ สมศ. (รอบสอง) เป็นเรื่องการทำหนดบุคลากรในการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการพัฒนาคุณภาพให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพโดยมีคำสั่งชัดเจน มีปัญหามากที่สุด และมีการเก็บรวบรวมข้อมูลตามสภาพจริงเป็นปัญหารองลงมา

ดวงกมล บริบูรณ์พานิช (2540 หน้า 55) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษามุ่งที่จะพัฒนาครูเป็นหลักใหญ่ ทั้งนี้ เพราะครูเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในกระบวนการจัดการศึกษา เพราะฉะนั้นความมุ่งหมายของการนิเทศศึกษาก็คือ มุ่งที่จะช่วยเหลือ แนะนำ ปรับปรุง และส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาในต่าง ๆ อย่างเต็มที่ อันเป็นผลต่อคุณภาพการเรียนการสอน เป็นสำคัญ หรือเรียกได้ว่าเป็นงานหลักของสถานศึกษาหรือโรงเรียน ส่วนงานด้านบุคลากร กิจกรรมนักเรียน และงานอื่น ๆ เป็นงานที่มาสนับสนุนงานวิชาการให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

4. ปัญหาด้านการปรับปรุงการดำเนินการตามโครงการ / กิจกรรมและการประเมินสรุปผลรวม เป็นปัญหาลำดับสุดท้าย ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดพิษณุโลก ที่ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพ สมศ. (รอบสอง) เป็นเรื่องการนำผลการประเมินสรุปผลการดำเนินการตามโครงการ / กิจกรรมมาประกอบการทบทวนและปรับปรุงผลการดำเนินงาน และการประชุมบุคลากรในสถานศึกษา เพื่อแจ้งให้ทราบผลการดำเนินงานและร่วมกันวางแผนพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขเป็นปัญหารองลงมา

ตามหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา ระดับขั้นพื้นฐาน รอบที่สอง (พ.ศ. 2549 – 2553) ซึ่งประกอบด้วยวิธีการประเมิน 2 ประเภท คือ 1) การประเมินเชิง เกณฑ์ และ 2) การประเมินเชิงสถานศึกษา โดยในการประเมินเชิงสถานศึกษามีวิธีการพิจารณา ได้ ให้ความหมายของการพัฒนาการ และการบรรลุมาตรฐาน/เป้าหมายตามแผนของสถานศึกษา (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), 2549 หน้า 95– 103)

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาปัญหาการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามข้อเสนอแนะจากการ ประเมินคุณภาพภายนอกรอบสองของ สมศ. ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดพิษณุโลกที่ไม่ได้ รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพ สมศ. ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนา คุณภาพสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามข้อเสนอแนะ

- 1) ด้านการวางแผนการพัฒนาคุณภาพตามข้อเสนอแนะของ สมศ.

ปัญหาเรื่องการประชุมบุคลากรในสถานศึกษาเพื่อระดมความคิดในการค้นหา สาเหตุและแนวทางการแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติงาน ดังนั้นคณะผู้ศึกษาค้นคว้าได้เสนอแนะให้ สถานศึกษาดำเนินการจัดประชุมอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง เพื่อให้บุคลากรได้เห็นถึงความสำคัญ ในการค้นหาสาเหตุและแนวทางการแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติงาน เพื่อร่วมกันค้นหาแนวทางใน การแก้ไขปัญหาเพื่อให้โรงเรียนบรรลุสู่จุดมุ่งหมายตามที่ตั้งเอาไว้

- 2) ด้านการพัฒนาคุณภาพตามข้อเสนอแนะของ สมศ.

ปัญหาในเรื่องผู้บริหารมุ่งเน้นให้บุคลากรได้ตระหนักถึงประโยชน์แก่ผู้เรียน และ ปัญหา ครู และบุคลากรภายในสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องตระหนักถึง ประโยชน์ในการพัฒนาผู้เรียนและพัฒนาสถานศึกษา มีปัญหามากที่สุด โดยมีปัญหาเรื่องบุคลากร ในสถานศึกษาทุกคนมีส่วนร่วมในกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา มีปัญหาในลำดับ รองลงมา ดังนั้นคณะผู้ศึกษาค้นคว้าได้เสนอแนะให้ สถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรตระหนักถึงประโยชน์ในการพัฒนาผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพ และ ประสิทธิภาพ ซึ่งในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาต้องมีการพัฒนาที่ผู้เรียนมาก่อนสิ่ง อื่นใด ดังนั้น จึงควรสร้างความตระหนักให้กับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้เล็งเห็นถึงประโยชน์ในการ พัฒนาผู้เรียนและพัฒนาสถานศึกษาให้มีความเข้มแข็ง และยั่งยืน โดยอาจจะจัดให้มีการประชุม บุคลากร การประชุมกลุ่มย่อย การระดมสมอง เพื่อพัฒนาสถานศึกษาต่อไป

3) ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการพัฒนาคุณภาพเป็นระยะ

ปัญหาการกำหนดบุคลากรในการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการพัฒนาคุณภาพให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพโดยมีคำสั่งชัดเจน มีปัญหามากที่สุด ดังนั้นคณะผู้ศึกษาค้นคว้าได้เสนอแนะให้ สถานศึกษาจัดให้มีการกำหนดตัวบุคลากรในหน่วยงาน ในการนิเทศ การจัดการเรียนการสอน การกำกับ ติดตามและประเมินผลการพัฒนาคุณภาพให้มีประสิทธิภาพ โดยจัดทำคำสั่ง มอบหมายตัวบุคลากรให้ชัดเจน กำหนดหน้าที่ รายละเอียดในนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการพัฒนาคุณภาพให้ชัดเจน

4) ด้านการปรับปรุงการดำเนินการตามโครงการ / กิจกรรมและการประเมินสรุปผลรวม

ปัญหาการนำผลการประเมินสรุปผลการดำเนินการตามโครงการ / กิจกรรมมาประกอบการทบทวนและปรับปรุงผลการดำเนินงาน ดังนั้นคณะผู้ศึกษาค้นคว้าได้เสนอแนะให้ สถานศึกษามีการนำผลการประเมินสรุปผลการดำเนินงานในแต่ละโครงการ / กิจกรรม มาตรวจสอบทบทวน และปรับปรุงผลการดำเนินงาน และค้นหาสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาในการดำเนินงานและหาแนวทางแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาค้นคว้าไปใช้

จากผลการศึกษาค้นคว้า พบว่า ผลที่ได้รับสถานศึกษาสามารถนำเอาผลการศึกษาค้นคว้าไปเป็นแนวทางในการดำเนินการประกันคุณภาพ โดยผลการศึกษาค้นคว้าทำให้ทราบว่า ปัญหาในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาในด้านใดมีปัญหามากที่สุดเพื่อที่จะแก้ไขได้ตรงประเด็น และหาแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงสถานศึกษาให้ดียิ่งขึ้น โดยการศึกษาจากกระบวนการ 1) ปัญหาการวางแผนการพัฒนาคุณภาพตามข้อเสนอแนะฯ 2) ปัญหาการพัฒนาคุณภาพตามข้อเสนอแนะฯ 3) ปัญหาการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการพัฒนาคุณภาพเป็นระยะ และ 4) ปัญหาการปรับปรุงการดำเนินการตามโครงการ / กิจกรรมและการประเมินสรุปผลรวม

ซึ่งจากผลการศึกษาค้นคว้า พบว่า ปัญหาด้านปัญหาการพัฒนาคุณภาพตามข้อเสนอแนะฯ มีปัญหามากที่สุด รองลงมาคือ ปัญหาการวางแผนการพัฒนาคุณภาพตามข้อเสนอแนะฯ และ ปัญหาการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการพัฒนาคุณภาพเป็นระยะ และ 4) ปัญหาการปรับปรุงการดำเนินการตามโครงการ / กิจกรรมและการประเมินสรุปผลรวมตามลำดับ

ข้อเสนอแนะในการทำการศึกษาค้นคว้าครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัย ปัญหาการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามข้อเสนอแนะจากการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสองของ สมศ. ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดพิษณุโลกที่ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพ สมศ. โดยศึกษาเพิ่มเติมจากคณะผู้ศึกษาค้นคว้า โดยพิจารณาสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดพิษณุโลกที่ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพ สมศ. ในรุ่นต่อไปของรอบสองที่ยังคงเหลืออยู่ และสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดอื่น ๆ ที่ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพ สมศ.
2. ควรมีการศึกษา ปัญหาการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามข้อเสนอแนะจากการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสองของ สมศ. ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดพิษณุโลกที่ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพ สมศ. โดยเน้นที่ ปัญหาด้านปัญหาการพัฒนาคุณภาพตามข้อเสนอแนะจากการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสองของ สมศ. ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดพิษณุโลกที่ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพ สมศ.